

Vergaderjaar 2023–2024

32 761

Verwerking en bescherming persoonsgegevens

Nr. 295

BRIEF VAN DE MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 19 maart 2024

Om het vertrouwen tussen de moslimgemeenschappen en de overheid te herstellen is het essentieel om open te zijn over de onrechtmatige gegevensverwerking die heeft plaatsgevonden in het kader van salafisme en aanverwante onderwerpen door onder andere het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (hierna: SZW).

Op 18 september 2023 heb ik uw Kamer de brief *Herstel vertrouwen overheid en moslimgemeenschappen* doen toekomen.¹ Hierin heb ik aangegeven dat SZW in het verleden onderzoek heeft gedaan naar personen, organisaties en netwerken binnen de moslimgemeenschappen in het kader van salafisme en aanverwante onderwerpen. Dit betrof onderzoeken waarin persoonsgegevens zijn verwerkt, terwijl het Ministerie van SZW geen juridische grondslag heeft voor de verwerking van persoonsgegevens voor deze taak. In de brief heb ik ook vermeld dat mijn ministerie de betrokkenen zoveel mogelijk openheid wil geven over de onrechtmatige verwerking van hun persoonsgegevens.

In het Commissiedebat Inburgering en Integratie van 27 september 2023 (Kamerstuk 32 824, nr. 406) heb ik met u hierover het gesprek gevoerd. Ik heb toegezegd dat ik uw Kamer na een halfjaar zou informeren over de stand van zaken van het onderzoek door de Autoriteit Persoonsgegevens (hierna: AP) en het bredere persoonsgegevenstraject. Met deze brief breng ik u hiervan op de hoogte.

Onderzoek AP

Op 26 september 2023 heeft de AP aangegeven dat zij gaat onderzoeken of het Ministerie van SZW heeft gehandeld in strijd met de Wet

¹ Kamerstukken II, 2023/24, 36 200 XV, nr. 99.
Kamerbrief Herstel vertrouwen overheid en moslimgemeenschappen | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl

bescherming persoonsgegevens (Wbp), de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de Uitvoeringswet Algemene Verordening Gegevensbescherming (UAVG), binnen de aanpak van maatschappelijke spanningen en de preventie van radicalisering. Het lid Van Baarle en het lid Dekker-Abdulaziz hebben in hun motie suggesties uitgesproken voor het onderzoek van de AP.² Ik heb de AP geattendeerd op deze suggesties. Het is uiteraard aan de AP om de motie al dan niet bij het onderzoek te betrekken.

De AP voert op dit moment het onderzoek uit. SZW heeft in dat kader stukken aangeleverd en vragen beantwoord. Het is op dit moment nog niet duidelijk wanneer de AP haar onderzoek afrondt. Wanneer het onderzoek van de AP is afgerond, zal ik de uitkomsten en mijn reactie hierop aan de Kamer sturen. SZW zal gedurende het onderzoek van de AP geen persoonsgegevens vernietigen die benodigd zijn voor het onderzoek.

Inzageverzoeken

In mijn brief van 18 september 2023 heb ik aangegeven dat mensen die willen weten of zij voorkomen in onze administratie in het kader van het onderwerp «salafisme en aanverwante onderwerpen» een inzageverzoek kunnen doen bij SZW.³ Diverse netwerkpartners zijn destijds geïnformeerd over deze procedure. Ook is in januari 2024 een nieuwsbericht op rijksoverheid.nl geplaatst om mensen nogmaals te wijzen op de mogelijkheid van het doen van inzage. Er kan ook gebeld worden naar nummer 1400 om een inzageverzoek te doen. In de periodevlak na de Kamerbrief van september hebben 131 personen een inzageverzoek gedaan. Inmiddels heeft mijn ministerie 179 inzageverzoeken over deze kwestie ontvangen.

De desbetreffende beleidsdirectie heeft de afgelopen periode gewerkt aan de 131 eerste inzageverzoeken. De verwachting is dat deze verzoeken zijn afgerond voor het commissiedebat Inburgering en Integratie van 27 maart. In twaalf gevallen heeft mijn departement geconstateerd dat er onrechtmatig persoonsgegevens zijn verwerkt, zonder dat de verzoeker dit wist of zonder dat hiervoor toestemming is gevraagd aan de betrokkene.⁴ Deze verwerkingen zijn gedaan in het kader van duidingen, signaleringen en monitoring rondom het onderwerp salafisme, maatschappelijke spanningen en radicalisering. Van deze verzoekers zijn bijvoorbeeld persoonsgegevens zoals naam, woonplaats en levensbeschouwelijke opvatting in mailverkeer en analyses opgeslagen. Soms zijn ook gedragingen, uitingen en de context waarbinnen deze personen actief waren vastgelegd. In sommige gevallen betreft dit informatie van SZW zelf, in andere gevallen gaat het om informatie afkomstig van derden. Deze verwerkingen hadden niet mogen plaatsvinden. Degenen die dit betrof hebben een brief ontvangen met daarin mijn excuses. Op deze manier wil ik ook rechtdoen aan de motie van het lid Van Baarle over de persoonlijke excuusbrief.⁵ Met de AP is afgesproken dat SZW de onrechtmatig verwerkte persoonsgegevens pas verwijdert, nadat het AP-onderzoek is afgerond. Alle mensen van wie persoonsgegevens verwerkt zijn, krijgen of hebben het aanbod gekregen de stukken in te zien op het Ministerie van SZW. Als daar behoefte aan is, kunnen verzoekers ook een toelichtend

² Kamerstukken II 2023/24, 32 824, nr. 405

³ Deze verzoeken zijn via e-mail binnengekomen op het mailadres postbusAVGdirectieSenI@minszw.nl.

⁴ In een aantal gevallen betreft het een combinatie van onrechtmatige verwerkingen en verwerkingen met toestemming en/of medeweten van de betrokkene.

⁵ Kamerstukken II, 2023/24, 32 824, nr. 399.

gesprek krijgen met medewerkers van mijn ministerie. Daarnaast is er voor mensen die vragen hebben over het besluit op hun inzageverzoek nog een speciaal telefoonnummer ingericht.

In 97 gevallen zijn van de betreffende verzoeker geen persoonsgegevens aangetroffen. Deze personen hebben een brief gekregen dat SZW hun persoonsgegevens niet heeft verwerkt. Van 22 personen heeft SZW persoonsgegevens verwerkt met toestemming van de verzoeker of diens medeweten.

De naam van de verzoeker is bijvoorbeeld genoteerd omdat diegene een netwerkpartner was van SZW of deelnam aan een bijeenkomst georganiseerd door SZW. In andere gevallen was de desbetreffende persoon aanwezig bij een overleg en is diens naam daarom in een voorbereidende nota opgenomen. Deze verwerkingen betreffen regulier maatschappelijk verkeer tussen medewerkers van mijn departement en hun gesprekspartners in de samenleving. Het betreft beleidsinzet op bredere samenlevingsvraagstukken waar mijn ministerie een rol in heeft, bijvoorbeeld (reguliere) contacten met diverse gemeenschappen, het traject herstel van vertrouwen tussen de moslimgemeenschappen en de overheid en de omgang met maatschappelijke spanningen en polarisatie. De komende periode zal SZW de 48 lopende inzageverzoeken afhandelen.

Proactieve benadering

Zoals eerder aangegeven aan uw Kamer zal mijn departement zich conform het advies van de AP maximaal inspannen om personen proactief te informeren van wie onrechtmatig, dus zonder hun toestemming of medeweten, persoonsgegevens zijn verwerkt in het kader van «salafisme en aanverwante onderwerpen». De afgelopen periode heeft mijn departement voorbereidende werkzaamheden getroffen en een werkwijze ontwikkeld om dit op een gedegen manier te doen. Het advies van de Functionaris Gegevensbescherming en de AP zijn hierbij betrokken. Ook zijn we gestart met het doornemen van documenten om overzicht te krijgen van de personen die wij moeten informeren.

Na deze voorbereidende werkzaamheden volgt de komende periode de uitvoeringsfase. Om dit te realiseren maakt mijn departement intern extra capaciteit vrij. Ook wordt extra capaciteit extern ingehuurd. Zo worden mensen snel en zorgvuldig geïnformeerd. Mijn departement zal per persoon bekijken of en hoe zij aan betrouwbare contactgegevens kan komen, opdat mensen geïnformeerd kunnen worden. De AP heeft aangegeven hierover mee te willen denken.

Personen van wie mijn departement betrouwbare contactgegevens kan achterhalen, krijgen vervolgens een brief met daarin de mededeling dat hun persoonsgegevens zijn verwerkt door SZW en dat we hen in de gelegenheid stellen om kennis te nemen van de desbetreffende documenten. Ik kan me voorstellen dat dit bericht als een onaangename verrassing kan komen of tot vragen kan leiden. Mijn ministerie heeft daarom een aantal grote moslimorganisaties geïnformeerd over het komende proces van het proactief benaderen van betrokkenen. Ook is hen verzocht mogelijke vragen door te geleiden naar SZW. Nadat betrokkenen het bericht hebben gekregen over de gegevensverwerking, kunnen zij, volgens de voorschriften in de AVG, een officieel inzageverzoek indienen. Daarna zal mijn departement ook voor deze groep een dossier opstellen en de verzoeker indien gewenst de gelegenheid bieden de documenten op het Ministerie van SZW in te zien, gevolgd door een toelichtend gesprek.

Tot slot

Ik neem dit traject uiterst serieus. De afgelopen periode heeft mijn ministerie hard gewerkt om bovenstaande stappen te realiseren. Dit blijven we onverminderd voortzetten.

Zoals ik in mijn eerdere brief en in het Kamerdebat van 27 september 2023 heb aangegeven, vind ik het belangrijk om transparant te zijn over de onrechtmatige gegevensverwerking naar zowel de betrokkenen, de moslimgemeenschappen, de Kamer en de samenleving als geheel. Naar aanleiding van mijn vorige brief hebben mensen mij verteld hoe de onrechtmatige gegevensverwerking hun vertrouwen in de overheid heeft geschaad. Dit raakt mij. Mijn departement en ik spannen ons daarom tot het uiterste in om dit traject zo zorgvuldig en voortvarend mogelijk af te handelen. Het proces neemt nog enige tijd in beslag, maar ik hoop hiermee een eerste stap te zetten in het opbouwen van het vertrouwen.

Na de zomer informeer ik uw Kamer via een voortgangsbrief over de ontwikkelingen binnen het AP-onderzoek en de voortgang van het bredere persoonsgegevenstraject gericht op het bieden van transparantie.

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
C.E.G. van Gennip